

Warszawa, dnia 25.06.2018 r.

**MINISTERSTWO
Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej**

Elżbieta Bojanowska
Podsekretarz Stanu

DPS.V.0702.3.2018.ZP

**Pan
Stanisław Karczewski
Marszałek Senatu RP**

W związku z oświadczeniem złożonym przez Pana Grzegorza Peczkisa - Senatora RP, podczas 60. posiedzenia Senatu RP w dniu 16 maja 2018 r. *w sprawie obowiązujących uregulowań prawnych w zakresie opieki nad osobami starszymi*, przekazuję poniższe wyjaśnienia:

Pomoc kierowana do osób starszych i ich opiekunów jest zagwarantowana w ramach systemu pomocy społecznej, świadczona na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2017 r. poz. 1769 ze zm.) oraz niektórych aktów wykonawczych do tej ustawy i obejmuje:

- usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania osoby (lub w ośrodku wsparcia w przypadku specjalistycznych usług opiekuńczych),
- dzienne usługi świadczone w ośrodkach wsparcia (ośrodki wsparcia mogą prowadzić też miejsca całodobowego pobytu),
- całodobowe usługi świadczone w rodzinnych domach pomocy,
- całodobowe usługi świadczone w domach pomocy społecznej,
- całodobowe usługi świadczone w placówkach zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku prowadzonym w ramach działalności gospodarczej lub statutowej,
- wsparcie w mieszkaniu chronionym.

Poza tym, w ramach systemu ochrony zdrowia, opiekę długoterminową świadczą pielęgniarki opieki długoterminowej oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze.

Pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych przysługuje osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.

Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające pod opieką specjalistów do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu. W zależności od celu udzielania wsparcia, mieszkanie chronione może być mieszkaniem treningowym lub mieszkaniem wspieranym. Decyzję o skierowaniu do korzystania ze wsparcia w mieszkaniu chronionym wydaje się na czas określony. Może być wydana decyzja na czas nieokreślony w stosunku do osób o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz w szczególnie uzasadnionych przypadkach w stosunku do innych osób.

W ramach Programu „Senior+” Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wspiera gminy i powiaty w tworzeniu oraz utrzymaniu placówek dziennego pobytu dla osób starszych: Dziennych Domów „Senior +” i Klubów „Senior +”, dzięki którym seniorzy mają możliwość uczestnictwa w regularnych zajęciach grupowych poza domem, w towarzystwie sąsiadów czy znajomych. Placówki „Senior+” oferują osobom starszym, szczególnie samotnym, szeroki katalog usług z zakresu aktywizacji społecznej, edukacji, działalności sportowej i kulturowo - oświatowej, rehabilitacji, usług socjalnych oraz różnych form terapii zajęciowej. Realizowane działania przyczyniają się do znacznego urozmaicenia życia codziennego seniorów, a także pozytywnie oddziałują na integrację w lokalnych społecznościach.

Od 2018 r. realizowany jest Program „Opieka 75+”. Program ten jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie zapewnienia osobom samotnym, starszym w wieku 75 lat i więcej, wsparcia i pomocy adekwatnej do potrzeb wynikających z wieku i stanu zdrowia w ramach usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych. W ramach Programu gminy do 40 000 mieszkańców mogą skorzystać z 50 % dofinansowania ze środków budżetu państwa na świadczenie usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług

opiekuńczych, jeżeli dane świadczenie gmina realizuje tylko samodzielnie, co powoduje, że realizatorem usług jest gmina i jej pracownicy, nie zaś przypadkowe firmy konkurujące ceną. Do programu przystąpiło 458 gmin. W efekcie, dzięki realizacji Programu „Opieka 75+” zwiększy się dostępność do usług opiekuńczych oraz usług specjalistycznych na terenach małych gmin. W wyniku ostatnio wprowadzonych zmian, w Programie mogą wziąć udział gminy do 60 000 mieszkańców.

A zatem osoby starsze, wymagające opieki drugiej osoby, jeśli znajdują się w trudnej sytuacji, mogą liczyć na stosowną pomoc w ośrodku pomocy społecznej, właściwym ze względu na miejsce zamieszkania, w formie odpowiednich świadczeń przewidzianych w ustawie o pomocy społecznej, dostosowanych do okoliczności sprawy.

Należy zaznaczyć, że powinno się dołożyć wszelkich starań, aby osoba niesprawna mogła jak najdłużej funkcjonować w środowisku. Celowi temu służą także świadczenia wykonywane w miejscu zamieszkania osoby, w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, lub w ośrodku wsparcia, w tym w środowiskowym domu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Dopiero w sytuacji, gdy pomoc ta jest niewystarczająca, powinno się wdrożyć instytucjonalne formy pomocy.

Z treści oświadczenia Pana Senatora Grzegorza Peczkisa, który porusza indywidualną sprawę Pani L. K. wynika, że mąż Pani L. nie jest osobą samodzielną i podczas jej pobytu w szpitalu rodzina umieściła go w prywatnym ośrodku. Do pobytu w prywatnym ośrodku prawo nie przewiduje dopłaty ze strony gminy. Dlatego osoby ponoszą opłatę w pełnej wysokości na podstawie umowy zawartej z podmiotem prowadzącym.

Natomiast pobyt w ponadgminnym domu pomocy społecznej prowadzonym przez powiat lub na jego zlecenie jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania. Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej w pierwszej kolejności koszty pobytu w placówce pokrywa mieszkaniec, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka. Opłata ta nie może przekraczać 70% dochodu mieszkańca. Kwoty wnoszone przez mieszkańców są zróżnicowane, ze względu na różne dochody poszczególnych mieszkańców. Dochód mieszkańca stanowią zwykle świadczenia z ubezpieczenia społecznego, pomocy społecznej lub alimenty.

Opłata wnoszona przez mieszkańca zostaje ustalona w decyzji wydanej przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) gminy kierującej do domu pomocy społecznej. Jeżeli pensjonariusz nie jest w stanie uiścić opłat (lub jego przedstawiciel ustawowy), to obciążają

one kolejno małżonka, zstępnych, wstępnych oraz gminę, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej. Osoby niespokrewnione z osobą skierowaną do domu nie muszą partycypować w przedmiotowych wydatkach, ale mogą. Jeżeli osoba umieszczona w placówce jest w stanie ponosić koszty pobytu, obowiązki osób bliskich i jednostki samorządu terytorialnego nie powstają. Krewni oraz gmina uiszczają opłatę dopiero wtedy, gdy mieszkaniec domu nie posiada wystarczającego dochodu na pokrycie kosztów utrzymania.

Wysokość zobowiązań finansowych ustalona jest w umowie (art. 103 ust. 2 ustawy) zawartej przez wskazane osoby z kierownikiem ośrodka pomocy społecznej gminy właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby, której opłata dotyczy. Możliwość i wysokość obciążeń zależy od sytuacji dochodowej zobowiązanego (małżonka, wstępnych, zstępnych). Jeżeli jest on osobą samotnie gospodarującą, to jego obowiązek powstaje wówczas, gdy jego dochód przekracza 300% kryterium dochodowego (634 zł), czyli jest wyższy niż 1 902 zł. Gdy zobowiązany nie jest osobą samotnie gospodarującą, będzie on ponosił koszty pobytu w placówce, gdy dochód na osobę w jego rodzinie będzie większy niż 1 542 zł (tj. 300% z kwoty 514 zł). Zobowiązania finansowe w ostatniej kolejności spoczywają na gminie miejsca zamieszkania osoby skierowanej. Obowiązki gminy dotyczące opłacania pobytu w placówce mają charakter dwojaki. Po pierwsze, gmina wnosi opłatę, jeżeli nie można tego obowiązku nałożyć na mieszkańca placówki lub osoby mu bliskie. Wówczas gmina ponosi bezzwrotne koszty, które mogą nawet w całości pokrywać opłatę pobytową. Jeżeli w opłacie partycypują inne osoby, to gminę obciąża jedynie kwota, która po dodaniu do pozostałych opłat zrównoważy średni koszt utrzymania mieszkańca. Po drugie, gmina zastępczo ponosi koszty pobytu w domu za osoby, które nie wywiązują się z wykonania umowy zawartej w trybie art. 103 ust. 2. W tym przypadku gmina może żądać zwrotu poniesionych wydatków (także od osób niezobowiązanych do ponoszenia opłat, które dobrowolnie zawarły umowę). Obowiązki gminy powstają z mocy prawa.

Przepisy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej przewidują sytuacje, kiedy osoby wnoszące opłatę za pobyt w dps można zwolnić, na ich wniosek, częściowo lub całkowicie z tej opłaty (art. 64), a także kiedy osobę zobowiązaną do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej zwalnia się całkowicie z tej opłaty na jej wniosek (art. 64 a).

Przepisy te nie mają zastosowania do gminy.

Na podstawie art. 64 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej osoby wnoszące opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej można zwolnić, na ich wniosek, częściowo lub całkowicie z tej opłaty, w szczególności jeżeli:

- 1) wnoszą opłatę za pobyt innych członków rodziny w domu pomocy społecznej, ośrodka wsparcia lub innej placówce;
- 2) występują uzasadnione okoliczności, zwłaszcza długotrwała choroba, bezrobocie, niepełnosprawność, śmierć członka rodziny, straty materialne powstałe w wyniku klęski żywiołowej lub innych zdarzeń losowych;
- 3) małżonkowie, zstępni, wstępni utrzymują się z jednego świadczenia lub wynagrodzenia;
- 4) osoba obowiązana do wnoszenia opłaty jest w ciąży lub samotnie wychowuje dziecko.

Stosownie do przepisu art. 64 a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zwalnia się całkowicie z opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej osobę zobowiązaną, na jej wniosek, jeżeli przedstawi prawomocne orzeczenie sądu o pozbawieniu rodzica władzy rodzicielskiej nad tą osobą i oświadczy, że władza rodzicielska nie została przywrócona. Na podstawie tego przepisu zwalnia się z opłaty dziecko (córkę lub syna) osoby umieszczonej w domu pomocy społecznej. Przepis ten nie dotyczy zwolnienia z opłaty wnuków.

Wnuki mogą ubiegać się, na ich wniosek, o zwolnienie z opłaty częściowo lub całkowicie, na podstawie art. 64 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, jeżeli występują szczególne okoliczności uzasadniające to zwolnienie. Katalog okoliczności jest otwarty, poza wymienionymi w przepisie mogą występować także inne powody do zwolnienia z opłaty.

Odnosząc się do sytuacji opisanej w oświadczeniu Pana Senatora Grzegorza Peczkisa, uprzejmie wyjaśniam, że gmina może zapewnić usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, aby mąż Pani L mógł wrócić do swojego domu w oczekiwaniu na umieszczenie w samorządowym domu pomocy społecznej. Wówczas z wnioskiem o przyznanie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla swojego męża powinna wystąpić Pani L do ośrodka pomocy społecznej. Możliwe jest także inne rozwiązanie, ażeby mąż Pani L wystąpił do ośrodka pomocy społecznej z wnioskiem o skierowanie do domu pomocy społecznej tego samego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania, w którym przewidywany termin oczekiwania na umieszczenie jest

krótszy niż 3 miesiące. Jeżeli jednak mąż Pani L będzie przebywał nadal w prywatnym ośrodku, Pani L i jej mąż mogą wystąpić z uzasadnionym wnioskiem do ośrodka pomocy społecznej o przyznanie specjalnego zasiłku celowego (przyznawanego osobom o dochodzie przekraczającym kryterium dochodowe), do czasu umieszczenia męża w samorządowym domu pomocy społecznej.

w.
PODSEKRETARZ STANU
Bartosz Marczuk